

Poslání řádů
v postmoderní
společnosti

BLOUDĚNÍ
KOLIN
EVROPY

Vánoční
rozhovor
s Petrem
Ebenem

Češi na Východě

ŘÁDY
SVĚTA
VERSUS
ŘÁD
SVĚDOMÍ

RO. PĚTILÉTECH
POLSKO
na prahu 21. století

12

PERSPEKTIVY

PŘÍLOHA KATOLICKÉHO TÝDENÍKU

PROSINEC 1994

Patronem osmého roku Desetiletí duchovní obnovy národa je svatý Prokop, benediktin a opat sázavský. Postupně se jistě v příštích měsících dočteme podrobněji o jeho životě a působení, o jeho svatořečení přímo v Sázavě i o účtě k němu během staletí. Svatý Prokop ovšem nenáleží jen historii. Ačkoli nás od jeho

Dnes se přímo nabízí též stránka ekumenická a ekologická.

Na křesťanskou celistvost životního povolání pozoruhodně poukazuje už Prokopova osobní historie. Nejvíce je asi znám jako poustevník, méně už jako manžel a otec (jeho syn Jímram byl třetím sázavským opatem) a také nejspíš světský kněz, který se později stal

Ekologické povzbuzení z Prokopova příkladu může snadno navázat na světcovo poustevnické, ale i opatské období. Prostý život v těsném sepětí s přírodou i pozdější pečlivé zemědělské využití a zvelebování krajiny kolem kláštera jsou v blahodárném protikladu s přepjatou honbou za maximálním hmotným standardem, leckdy přímo zhoubnou v duchovním, kulturním i ekologickém smyslu. Dávny mnich žil mnohem rozumněji a harmoničtěji než mnozí z našich neúspěšnějších současníků. A rozhodně nevedl život primitivní; zmínili jsme se už o Prokopově vzdělání, bez něhož by se ostatně sázavský klášter sotva mohl stát střediskem vyzařujícím daleko za hranice naší vlasti. (Loni v Sázavě ustavené vzdělávací a ekologické centrum, které na tyto motivy navazuje, ne náhodou nese řecké světcovo jméno PROKOPIOS.)

O východisku ekumenické přitažlivosti světcovy osobnosti jsme se také už zmínili: pro evangelické a tím spíše pravoslavné křesťany nepadá na Prokopa stín pozdějších vnitrocírkevních rozporů. Blízkost staroslověnské liturgie s byzantskou církevní sférou nám navíc může aktuálně připomenout naše katolické souvěřce východního obřadu. Mnozí z nich „díky“ represím padesátých let přesídlili ze Slovenska do Čech, žijí mezi námi a mohou ještě hrát v českém katolicismu nemalou významnou roli.

Jinoc a mladý muž Prokop sotva mohl předvídat, kam až během svého dlouhého života dospěje, kam až budou v církvi i ve světě vyzařovat plody jeho upřímné snahy o plný, náročný křesťanský život. My s odstupem doby toto bohaté vyzařování rozpoznáváme, a to i jako inspiraci pro naše snažení zejména v nadcházejícím roce. Ale ani my předem do detailu nevíme, kde a jak bude našeho vnějšího úsilí zejména zapotřebí. Otevřené oči pro znamení času jistě patří k předpokladům, že nezustaneme na odstavné koleji. Kež je nám však opat Prokop, významný činitel své doby, příkladem a inspirací především svou snahou o plný křesťanský život v dané chvíli, v každé životní situaci.

Václav Frei

Opat i dnes inspirující

narození dělí celé tisíciletí, je postavou už překvapivě aktuální. Zčásti dokonce už pro dávno dobu svého života: zemřel r. 1053, patří tedy ještě církvi nerozdělené na západní a východní od neblahého schismatu z r. 1054. Dobře nejnovější má co říci nejen symbolicky (tj. například tím, že jeho socha na Václavském náměstí, jedna ze čtyř kolem jezdecké sochy svatého knížete, shlížela na bojovná i slavná shromáždění posledních let). Téma osmého roku - duchovní a tělesná kultura života - je totiž ve šťastném souladu s osobním profilem svého patrona i s aktuálními problémy současnosti. A to tím spíše, že rok Prokopův časově i náplní navazuje na rok Václavův (práce a společenská odpovědnost), Janův (pravda a spravedlnost) a Ludmilin (výchova a vzdělání), a Desetiletí duchovní obnovy národa není koncipováno jako sled uzavřených, izolovaných celků, nýbrž tématu roku uplynulých by se ideálně měla promítat a včleňovat do všech následujících.

Jestliže tedy zmíněné tři roky předchozí dokresluje, co vše znamená duchovní a tělesná kultura v plnosti (zejména že má i společenskou stránku), pak téma roku Prokopova zdůrazňuje „celistvost“ křesťanského života. Snahu o harmonii stránky duchovní, kulturní i tělesné, osobní i veřejné, dokonce - stále s dobrou oporou v postavě a působení patrona roku - národní i širší: připomínáme slovanskou liturgii a plodné styky prokopské Sázavy např. s Kyjevskou Rusí.

benediktinským mnichem; až v rámci řádu byl pak postupně poustevníkem, zakladatelem kláštera (r. 1032) a jeho prvním opatem. Mužem modlitby byl patrně od svého mládí, záhy rovněž získal na svou dobu vynikající vzdělání; prvky asketice (včetně manuální práce, v duchu benediktinského Ora et labora) a kontemplace dokázal spojit, zejména v poslední fázi svého života, s mnohostrannou aktivitou včetně hospodářského zveleboní Sázavská atp. Legendární prameny bývají přikrášlené ve vnějších jednotlivostech, patrně však po pravdě líčí svěťce jako muže radostného a laskavého, zároveň však rozhodného a pevného (populární scénou s orajícím ďáblem není toho jediným dokladem).

Následovat svatého Prokopa v celé šíři zmíněných křesťanských životních poloh a úkolů je dnes už prostě nemožné. Přesto může být tak bohatý život pro každého a každou z nás povzbuzením při hledání celistvosti v těch formách životního stylu, jaké odpovídají našim předpokladům a znamením dnešní doby. Povzbuzující je i poznatek, že celistvost životního poslání se pod Božím vedením nejednou naplňuje postupně, v různých fázích, z nichž každou je třeba žít naplno. (Pro mladé věřící podnikatele má ovšem takovéto povzbuzení své varovné úskaly v rozdílu, že opat Prokop svou usilovně aktivní fázi nastoupil až jako duchovně zralý muž, po letech odříkání a kontemplace v ústraní a samotě.)

Kresba Václava Šimola

REINER MARIA RILKE
Dopis matce

Zámek Berg am Irchel, curyšský kanton, Švýcarsko
17. prosince 1920

Moje milá mamí,

znovu v naší požehnané hodině nejnělnější vzpomínka na dávné dny vánoční s přáním, aby se Ti nyní, po tak zvláštních dobách, dostalo každým rokem pokojnějších, klidnějších a konečně také opět takových Vánoce, jaké jsme trávili v malém, opravdu vlastním domově!

Když už jsem to vyslovil, vyslovil jsem už vlastně všechno, neboť nejde o to o Vánoce číst, nýbrž ušehrát se a pro posvátnou sváteční hodinu roku připravit jestličky ve svém srdci, aby se tam i se Spasitelem, docela uvnitř, znovu narodily!

Milá mamínko, přeji Ti, aby tohoto požehnaného večera Tvé vzpomínky na všechnu bídu, ba i jakékoli myšlenky na hlízké starosti a nejistoty života docela ustaly, nebo se alespoň trochu rozpýřily v tom nejpřítelnějším vědomí, že milost, pro niž žádná doba se svými osudy není dost těžká a žádná úzkost dost neprodyšná, se dostaví v pravý čas - který není časem naším! - a to, co je zdánlivě nepřekonatelné, pronikne svým konečným vítězstvím. Po celý dlouhý rok není chvíle, kdy by si člověk mohl vzpomínout na její příchod, který je kdykoli myslitelný, a kdy by si mohl s takovou živostí připomenout její všudypřítomnost, jako o této na stářích nezávislé zimní noci. Noci, která jedinečným osudem toho dítěte, které pramenilo všechny bytosti co do hodnoty, zčistujasna překonala a předčila všechny noci ostatní. Byť by nás rozmarné léto, kdy se zdá žít mnohem snesitelněji a snazší, kdy jsme jakoby chráněni před bezprostřední neváživostí ze vzduchu a od veselé zaměstnané přírody, byť by nás šťastné léto hýčkalo útechami, co je to všechno proti nesmírným bohatstvím útechy této zdánlivě nenápadné, ba chudé noci, která směrem dovnitř se zničehonic otevírá v podobě srdce, které do sebe zahrnuje a oblažuje všechny, - noci, která úderem svého zvonovitého srdce vskutku odpovídá na naše naslouchání v nejpřítelnějším skrytu našich bytostí!

Žádné zvláštní dob předělných nestačilo, aby naznačilo velikost této noci, žádné hymny, které byly vyspívány na její počest nemohly překonat tichost a napětí, v němž pastýři a králové poklekali. - Tak jako ani my, žádné z nás, nikdy nedokázal pochopit velikost svého prožitku při této noci zázraku.

Jak právem je to nejmenší klečícího, v hlubokém sklonění klečícího člověka. Všude ten, který je v této noci slaven, je větší podle své duchovní přirozenosti než ten, který stojí! Klečící, který se zcela oddá svému pokleku, ztratí ovšem ze zřetele míru svého okolí a sám musí zdvihát zrak a ani už nedokáže říci, co je velké a co malé. Ale třebaže je i ve své ukloně sava velká jako dítě, přece klečícího nelze nazvat malým. Přesouvají se s ním měřítka, protože on tím, že se ve svých kolenou oddává zvláštní tíži a síle, a tím, že zaujímá postoj klanění, náhle už svět, v němž je výška nížší. A když už výška je pro nás zrak a naše přístroje nezměrné, kdo by změřil hloubku?

Toto je však noc odhalené zářivé hloubky. Kež by byla i pro Tebe, mamínko, stáda a požehnaná. Amen.

O šesté hodině ranní, Vánoce 1920.

Reine

(Přeložil Zdeněk Janáček, SDB)

